

УДК 811.11-112:81'373
DOI <https://doi.org/10.32782/bsps-2025.1.13>

ФЕНОМЕН НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Маргарита Морозова

доктор філософії,

викладач кафедри романо-германської філології

Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

вул. Івана Банка, 3, м. Полтава, Україна

orcid.org/0000-0002-7478-2530

e-mail: marharyta.morozova.english@gmail.com

Анотація. Англійська мова, як й інші мови світу, перебуває в постійному розвитку. Одні слова застарівають і виходять із ужитку, інші з'являються на основі словотвірних моделей, що запозичуються з інших мов або отримують нове значення. У результаті цих способів в англійській мові утворюються нові слова, які в лінгвістиці отримали назву «неологізми».

Проблема вивчення неологізмів у сучасній лінгвістиці й лексикології англійської мови нині набуває актуальності. Проблематика цієї теми зумовлена тим, що вчені вкладають різне тлумачення в термін «неологізм», виділяють різні властивості неологізмів і розробляють відмінні класифікації. Незважаючи на підвищений інтерес до проблеми неологізмів в англійській мові, у сучасній лінгвістиці дотепер залишаються маловивченими багато питань, пов'язаних із появою неологізмів в англійській мові. Зокрема, найбільш дискусійними питаннями є способи утворення неологізмів в англійській мові та специфіка їх функціонування в різних текстах.

Кожна сучасна мова, зокрема англійська мова, перебуває в постійному розвитку, а саме: слова виходять з активного вжитку й перестають використовуватися носіями мови, а також слова, які з'являються в англійській мові через запозичення з інших мов зі словотвірними моделями та зміною значень загальноживаних слів. У результаті виникають нові номінації, які в сучасній лексикології англійської мови зараховують до явища неологізму. Отже, сьогодні існує потреба в дослідженні неологізмів і їх функціонування в сучасній англійській мові.

Підвищений дослідницький інтерес до проблеми неології зумовлений важливістю дослідження англійських неологізмів, які віддзеркалюють англомовний розвиток. Вони відображають пристосування мови до умов її функціонування, що змінюються під впливом зовнішніх чинників. На формування неологізмів впливають культурно-історичні й соціально-політичні умови життя й діяльності мовної спільноти.

У статті розглядається питання появи нових лексичних одиниць у сучасній англійській мові. У зв'язку з цим докладно вивчаються способи утворення й принципи формування нових слів у словниковому складі англійської мови. Ключову увагу автор акцентує на класифікації неологізмів та особливостях нововведень у сучасній лексиці англійської мови.

Ключові слова: неологізми англійської мови, фонологічний спосіб утворення неологізмів, запозичення, морфологічний спосіб утворення неологізмів, загальномовні неологізми, індивідуально-авторські неологізми.

THE PHENOMENON OF NEOLOGISMS IN MODERN ENGLISH

Marharyta Morozova

Doctor of Philosophy,

Lecturer at the Department of Romance and Germanic Philology

State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University»

Ivan Banka Str., 3, Poltava, Ukraine

orcid.org/0000-0002-7478-2530

e-mail: marharyta.morozova.english@gmail.com

Abstract. The English language, like other languages of the world, is constantly evolving. Some words become obsolete and fall out of use, others appear on the basis of word-formation models borrowed from

other languages or acquire a new meaning. As a result of these methods, new words are formed in the English language, which are called “neologisms” in linguistics.

The problem of studying neologisms in modern linguistics and lexicology of the English language is quite acute. The problematic nature of this topic is due to the fact that different scholars put different interpretations into the term “neologism”, distinguish different properties of neologisms and provide different classifications. Despite the increased interest in the problem of neologisms in English, many issues related to the emergence of neologisms in the language are still poorly understood in modern linguistics. In particular, the most controversial issues are the ways of forming neologisms in English and the specifics of their functioning in different texts.

Any modern language, including English, is constantly evolving. Some words go out of active use and are no longer used by native speakers. Other words appear in the language from other languages or according to word-formation models and changes in the meanings of common words. As a result, new nominations appear, which in modern English lexicology are referred to as neologisms. Thus, today there is a need to study neologisms and their functioning in the modern English language.

Increased research interest in the problem of neology is due to the important role of neologisms, which are a kind of mirror of language development. They reflect the adaptation of the language to the conditions of its functioning, which change under the influence of external factors. The formation of neologisms is influenced by the cultural, historical, social and political conditions of life and activity of the language community.

This article deals with the issue of the emergence of new lexical items, neologisms, in the modern English language. In this regard, the author examines in detail the ways of formation and the principles of formation of new words in the language’s vocabulary. The author focuses on the classification of neologisms. The author reveals the peculiarities of innovations in the modern English vocabulary.

Key words: *English neologisms, phonological method of neologism formation, borrowing, morphological method of neologism formation, common language neologisms, individual authorial neologisms.*

Актуальність статті полягає в обґрунтуванні необхідності вивчення неологізмів в англійській мові, оскільки всі нові нововведення або наукові відкриття вимагають номінації, що передбачає появу нових слів. Тому всі наукові відкриття супроводжуються появою нових слів або потребують нових інтерпретацій уже наявних слів, щоб пояснити й описати реалії сьогодення по-новому. Нові знання вимагають нових термінів і концепцій. Відмовитися від неологізмів – означає відмовитися від наукового розвитку.

Лексичний склад англійської мови постійно зазнає змін. Такі процеси відображають неперервний прогрес суспільства в науково-технічній сфері, результатом якого є виникнення нових понять, що потребують найменування. Задля цього утворюються неологізми, які надалі використовуються для позначення нових предметів і явищ. Отже, актуальність дослідження зумовлена постійним зростанням кількості нових термінів у лексичному складі англійської мови й необхідністю створення адекватних прийомів для передачі неологізмів рідною мовою.

Питанням неологізмів займалися й займаються багато вітчизняних (Є.М. Верещагін, Ю.О. Жлуктенко,

Ю.А. Зацний, Р.П. Зорівчак, В.Г. Костомаров, І.І. Мурко, А.А. Харковська, А.В. Янкова та ін.), а також західних (Дж. Айтчинсон, Р. Берчфілд, Дж. Грунер, Д. Керрем, Д. Льюїс та ін.) лінгвістів.

Метою дослідження є з’ясування закономірностей словотворення й особливостей перекладу лексичних одиниць, що використовуються для позначення нових понять. Поставлена мета передбачає виконання завдань: дати визначення поняття «неологізм» і з’ясувати основні причини появи неологізмів; проаналізувати словотворчі моделі неологізмів; дослідити головні прийоми передачі відповідної лексики й обґрунтувати доцільність їх застосування.

Мова є динамічною системою, яка постійно розвивається, завдяки розвитку суспільства, культури, а також технічного прогресу з’являються нові предмети або поняття, які потребують позначення словами. Кожна епоха залишає свій слід: утворює нові слова, замінюючи ними старі. Ці поняття мають явний відтінок новизни порівняно зі звичними або зі словами, що часто вживаються, тобто неологізми. Каліфорнійські вчені з організації Global Language Monitor провели дослідження, яке підтвердило, що в словниковому складі англійської мови нове

слово з'являється кожні 98 хвилин. Із цього можна зробити висновок, що за рік словниковий склад англійської мови поповнюється на тисячі й навіть на десятки тисяч нових слів і понять [5, с. 261].

Слово «неологізм» має грецьке коріння «неос», перекладається як «новий», логос – «слово». Лінгвістичний термін «неологізм» позначає нове слово, яке має відтінок новизни порівняно з іншими словами цієї мови. Неологізм – це слово або зворот мовлення, створені для позначення нового предмета або для вираження нового поняття. У лінгвістичному розділі мовознавства існує спеціальний розділ, присвячений неологізмам, тобто наука неологія, яка вивчає класифікацію неологізмів, способи їх утворення, сфери вживання тощо [3, с. 85].

Сучасна англійська мова налічує три способи утворення нових слів, а саме: фонологічний спосіб, запозичення й морфологічний спосіб.

1. Фонологічний спосіб утворення неологізмів – це такий спосіб, за якого нові слова утворюють зі сполучень звуків, найчастіше зі звуконаслідувальних вигуків. Найчастіше цей спосіб використовується в американському сленгу. Наприклад, дієслово «to whee» (хвилювати) утворено від вигуку «whee» (позначає вигук радості й позитивних емоцій). Так само й дієслово «to clapter» (аплодувати) є звуконаслідуванням плескань у долоні.

2. Запозичення також є джерелом утворення нових слів. Лексичний склад англійської мови поповнюється саме за рахунок запозичень із різних мов.

3. Морфологічний спосіб утворення неологізмів – це спосіб утворення нових слів із морфем розглянутої мови. Цей спосіб нараховує такі різновиди:

а) афіксальний спосіб – це морфологічний спосіб утворення нових слів, за якого вже наявні суфікси набувають нових значень. Розглянемо такі приклади неологізмів:

– able: «googlable» (те, що можна знайти в пошукових системах);

– holic: «bookoholic» (людина, що любить читати);

– iac: «braniac» (асоціальний розумник);

– ian: «facebookian» (користувач соціальної мережі Facebook);

– ic: «villagistic» (той, що стосується села);

– ism: «lookism» (упереджене ставлення до людини через її зовнішній вигляд);

– ist: «obesist» (людина, яка упереджено ставиться до повних людей);

– ization: «dollarization» (доларизація);

– land: «adland» (рекламна справа);

– ology: «peopleology» (наука, що вивчає людей);

– ous: «rainbowlicous» (яскравий, барвистий).

Крім суфіксів, активну участь в утворенні нових слів беруть префікси. Найпоширенішими є такі:

Cyber – : «cybercafe» (інтернет-кафе);

De – : «to deconflict» (запобігти конфлікту);

Dis – : «to disclude» (виключати);

Mis – : «to mistext» (відправити повідомлення помилково іншій людині);

Non – : «nonversation» (безглузда розмова);

Pre – : «pre-heritance» (фінансова підтримка дітям);

б) словоскладання – це один із найдавніших і найпоширеніших способів утворення нових слів. Цей процес характеризується злиттям двох основ. Наприклад: N+N=N або Adj+N=N:

– «antisocial networking» (додавання друзів у соціальні мережі заради кількості);

– «friend zone» (зона дружби);

– «Mac nazi» (людина, схиблена на продукції компанії Apple);

в) конверсія – це перехід слова з однієї частини мови в іншу. Найчастіше вживаними є конверсії іменників у дієслова й конверсії дієслів в іменники та конверсії дієслів в іменники:

– «to amazon» (здійснювати покупки на сайті Amazon.com);

– «to starbuck» (пити каву);

г) скорочення – нерегулярний спосіб утворення морфологічних неологізмів. Цей тип нових слів переважно складається з аббревіатур та акронімів. Розглянемо такі приклади неологізмів:

– LBD (little black dress) – маленька чорна сукня;

– OTP (on the phone) – по телефону;

– PC (personal computer) – персональний комп'ютер.

Таким чином, у сучасній англійській мові спостерігається використання численних способів утворення нової лексики. За статистикою, найуживанішими є словосполучення, конверсія та зміна значень слів [4, с. 17].

Сьогодні існує кілька принципів утворення неологізмів в англійській мові.

Принцип 1. Нове слово утворюється для назви нових реалій за стандартними моделями словотворення з морфем, які існують у французькій мові.

Принцип 2. Слово, яке вже давно існує в мові, може набути нового значення на основі схожості явища, що знову позначається, з явищем, уже відомим.

Принцип 3. Слово запозичується з іншої мови разом зі значенням або окремо для позначення іншого явища в цьому суспільстві [2, с. 36].

Неологізми поповнюють і вносять нові поняття в мову, але, крім цього, створюють і великі труднощі під час перекладу цих лексичних одиниць. Проблема правильного осмислення й перекладу нових слів пов'язана з тим, що за сучасного технічного прогресу й розвитку суспільства жоден словник не може встигнути за виникненням та утворенням неологізмів. Отже, щоб правильно перекласти неологізм, потрібно обов'язково зважати на контекст, у якому це слово вживається, брати до уваги словотвірні елементи й зрозуміти, до якого виду належить неологізм. На допомогу перекладачам, а також тим, хто поглиблено вивчає англійську мову, розроблено спеціальну класифікацію неологізмів [1]. За цією класифікацією існує два види неологізмів у мові: загальномовні неологізми й індивідуально-авторські неологізми.

1. Загальномовні неологізми є спадщиною всієї нації й входять до лексичного складу мови. Своєю чергою, вони поділяються на лексичні та семантичні неологізми:

а) лексичні неологізми позначають нові реалії в житті людей. Наприклад: Internet, smartphone, Google, website, Iphone, Ipad, Macbook Air, selfie тощо;

б) семантичні неологізми – це широко відомі старі слова з активного запасу англійської мови, які набули нового значення або відтінку значення. Наприклад, прикметник cosmetic розвинув два нові значення: 1) декоративний; 2) оманливий.

Слово charisma перекладається не лише як «притягальна сила особистості», а й має ще нове значення – «магнетизм». Англійське слово bumper тепер має кілька зна-

чень: 1) розчарування; 2) неприємність; 3) досада.

Слово bread (хліб) тепер може означати «гроші». На перший погляд просте слово banana може перекладатися не тільки як «банан», а ще і як «клоун, блазень, комік», а вираз to go bananas означає «божеволіти».

2. Індивідуально-авторські неологізми є особистими знахідками письменників, створеними з естетичною метою як засіб виразності мовлення. Вони рідко виходять за межі контексту, не набувають значного поширення і, як правило, залишаються належністю індивідуального стилю, тож їх новизна й незвичність зберігаються. Одним із найяскравіших індивідуально-авторських неологізмів вважається назва твору Томаса Мора Utopia, яка так і перекладається – «утопія». А слово robot (робот), яке зараз широко використовують, уперше застосував чеський письменник Карел Чапек у п'єсі «R.U.R.» («Rossum's Universal Robots») [4, с. 18].

Щодня утворюються все нові й нові слова, і тому перекладати неологізми іноді буває нелегко. Отже, потрібно зважати не лише на контекст, а ще й розуміти, у яких ситуаціях може вживатися той чи інший неологізм. Під час перекладу неологізмів ще дуже важливо враховувати, що не все суспільство розвивається рівномірно, а отже, у мові, якою здійснюється переклад, може не виявитися еквівалента неологізму.

Що стосується особливостей нововведень в англійській лексиці, то великий відсоток утворення нових лексичних одиниць в англійській мові становлять іменники. Саме за рахунок іменників здійснюється поповнення англійського тлумачного словника, оскільки збільшується кількість найменувань об'єктів, явищ, понять, які наповнюють культурологічний простір.

Як раніше ми вже згадувалося, утворення нових слів у будь-якій розвиненій європейській мові зачіпає всі сфери людського життя. Розгляньмо детальніше ті сфери, у яких налічується найбільша кількість неологізмів. Найбільше нові одиниці збагатили лексику науки, а саме комп'ютерної мови. З розвитком комп'ютерних технологій, сучасних пристроїв і приладів з'явилася гостра потреба в термінологічних неологізмах. Наприклад: interlingual – «штучна

мова для машинного перекладу кількома мовами», *superminicomputer* – «маленький портативний ноутбук», *supersmart cart* – «надрозумна картка, у яку, окрім мікропроцесора, вбудовано клавіатуру й екран»; *multi-user* – «комп'ютер для кількох користувачів», *hotspot* – «точка доступу», *wi-fi (Wireless Fidelity)* – «бездротова мережа інтернету». Ще одне цікаве словосполучення, яке також стосується теми комп'ютеризації, – *biometric locks* – «біометричні замки від злодіїв».

Спортивна лексика збагатилася такими новими словами, як *short tennis* – «версія дитячого тенісу», *spectator catch* – «ловля м'яча в крикеті», *bouncebackability* – «здатність перемагати, перебуваючи в програшній ситуації», *groundshare* – «ділити майданчик з іншою командою», *soccer mom* – «середньостатистична жінка, яка багато часу приділяє спортивним секціям у житті своїх дітей». Цікавим є слово *galactico* – «спортсмени світового рівня».

Ще однією сферою людської діяльності, у якій також поповнюється лексичний склад мови неологізмами, є політика. Наприклад: *red states, blue states, swing states* – «штати, що підтримують республіканців, демократів і штати без чітко вираженої позиції», *obamacare* – «реформа охорони здоров'я, започаткована президентом Обамою», *eurogeddon* – «критична ситуація в країнах Європи». Іноді неологізми створюються з метою надати забарвлення якимось подіям чи явищам: *Irangate* – «військовий скандал між Іраном і США»; за таким самим принципом створено й інший неологізм: *watergate scandal* – «політичний скандал, який закінчився відставкою президента Ніксона». Цікавим є неологізм *the governorator* – «губернатор Каліфорнії Арнольд Шварценеггер, який зіграв свою знамениту роль у фільмі «Термінатор».

У царині культури лінгвісти виокремлюють два напрями в розвитку неологізмів: нові лексичні одиниці в масовій культурі й нові лексичні одиниці у видах і жанрах мистецтва.

У царині образотворчого мистецтва має місце пік експериментування, з'являються все нові й нові слова, поняття. Так, наприклад,

ABC art – «мистецтво, що розкладає на елементарні частини колір і форму предмета», *Op art* – «мистецтво, у якому використовуються оптичні ефекти», *revivalism* – «школа сучасного живопису, що використовує традиційні форми і прийоми», *action painting* – «живопис методом розбризкування».

У галузі кіно й телебачення з'явилося також багато неологізмів. Ось приклади найпопулярніших: *chat show* – «інтерв'ю зі знаменитістю», *inflight movies* – «фільми на борту літака», *biopic* – «фільм-біографія». Зачіпаючи популярну культуру, не можна не відзначити такі неологізми, як *blog* – «вид інтернет-платформи», *webinar* – «онлайн-семинар», *browser* – «браузер». Сьогодні стало дуже популярним позначати знамениті пари зірок, комбінуючи їхні імена. Наприклад, *bradgelina* – «союз Бреда Піта й Анджелини Джолі», *bennifer* – «пара Бена Аффлека і Дженніфер Лопес». Крім цього, серед зірок стало популярним створювати свої власні парфуми, такий парфум називається *celebuscent* [1, с. 59].

Таким чином, можна дійти висновку, що будь-яка діюча мова – це система, що постійно розвивається, й англійська мова – не виняток. Завдяки появі неологізмів активно поповнюється лексичний запас англійської мови.

Неологізми з'являються для позначення нових понять і явищ, які виникають переважно в результаті активної діяльності людей у науково-технічних галузях. Вибір певного способу словотворення неологізмів залежить від особливостей мови та впливає на тенденції утворення нових слів. Найчастіше неологізми утворюються для назв нових реалій за допомогою стандартних моделей словоутворення з морфем, які існують в англійській мові. Неологізми, будучи частиною лексичного складу природної мови, можуть перекладатися всіма можливими способами. Пріоритетом під час застосування будь-якого прийому перекладу неологізмів є однозначність і лаконічність, навіть якщо складний термін перекладається багатокomпонентним словосполученням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрусак І.В. Спосіб життя та дозвілля: фрагмент концептуального аналізу англійських неологізмів кінця ХХ століття. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Філологічні науки»* : збірник наукових праць. Запоріжжя : Запорізький нац. ун-т, 2010. 282 с.
2. Головка О.М. Роль екстралінгвальних чинників у формуванні англомовних темпоральних інновацій. *Нова філологія* : збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2012. № 50. С. 34–39.
3. Зацний Ю.А., Федоренко О.О. Демографічні неологізми англійської мови. *Вісник Запорізького державного університету. Серія «Філологічні науки»* : збірник наукових статей. Запоріжжя : ЗДУ, 2005. 156 с.
4. Левицький А.Е. Актуальні проблеми розвитку неології (на матеріалі сучасної англійської мови). *Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2005. № 23. С. 16–21.
5. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля ; Київ, 2006. 712 с.

REFERENCES

1. Andrusiak, I.V. (2010). Sposib zhyttia ta dozvillia: frahment kontseptualnoho analizu anhliiskykh neolohizmiv kintsia KhKh stolittia [Lifestyle and Leisure: A Fragment of the Conceptual Analysis of English Neologisms of the Late Twentieth Century]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu Seriiia «Filolohichni nauky» – Bulletin of Zaporizhzhia National University Series «Philological Sciences»*, 282 s. [in Ukrainian].
2. Holovko, O.M. (2012). Rol ekstralinhvalnykh chynnykiv u formuvanni anhlovovnykh temporalnykh innovatsii [The role of extralinguistic factors in the formation of English temporal innovations]. *Nova filolohiia – New philology*, № 50. S. 34–39 [in Ukrainian].
3. Zatsnyi, Yu.A., Fedorenko, O.O. (2005). Demohrafichni neolohizmy anhliiskoi movy [Demographic neologisms of the English language]. *Visnyk Zaporizkoho derzhavnogo universytetu. Seriiia «Filolohichni nauky» – Bulletin of Zaporizhzhia State University. Series «Philological sciences»*, 156 s. [in Ukrainian].
4. Levytskyi, A.E. (2005). Aktualni problemy rozvytku neolohii (na materialy suchasnoi anhliiskoi movy) [Actual problems of neology development (based on the material of modern English)]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzh. un-tu im. I. Franka – Bulletin of Zhytomyr State University named after I. Franko*, № 23. S. 16–21 [in Ukrainian].
5. Selivanova, O. (2006). Suchasna linhvistyka [Modern linguistics]. *terminolohichna entsyklopediia – terminology encyclopedia*. 712 s. [in Ukrainian].